

AD POTENTISSIMUM GALLIAE REGEM
LUDOVICUM XVI EPISTOLA DEDICATORIA

Defectus Solis varios Lunaequae labores,
Astrorum et positus, naturam et luminis aurei
Per Latium Latiis olim celebrare Camenis
Aggrediens, veterum Parnassia numina vatam
Uraniem¹ et Phoebum de more in vota vocavi. 5
Ingentem Thamesis post inde advectus ad urbem
Aeratis impressa notis mea carmina primum
Eduxi totumque ausus vulgare per orbem
Direxi ad doctum docto cum praeside coetum,
Omnibus officiis qui me jam foverat atque 10
Sponte sua sociis socium adnumerare parabat.

At modo cum gentes lingua regnante per omnes,
Francigenum² rex magne, tua jam reddita fulgent
Uberius cultuque novo se ostendere gaudent,
Ad te confugiunt unum, tua numina poscunt. 15
Jure quidem, quando Gallis commixtus et ipse
Dicor avi, Lodoice, tui jam munere Gallus,
In gentem adlectus magnam et tibi, maxime regum,
Devotus vivo, tanto sub principe felix.

Tu facilis vitae succos per dona ministras 20
Annuam; tu titulum praebes, tua nautica quo res
Adstrictum tenet ac geminato jure fidelem
Me jubet esse tibi, res nautica, quae maris altum
Jam tenet imperium, tanta vi mentis acutae
Instat et urget opus vigil ad tua jussa minister.³ 25
Aequoreis pater ipse stupet Neptunus ab undis
Nereidumque chori latitansque sub aequore Nereus
Gallorum ingentes tot ponto innare carinas
Fulmineosque globos emittere: fulgurat omne

POSVETNA POSLANICA NAJMOĆNIJEM FRANCUSKOM KRALJU LUJU XVI.

- Razna kad pomračenja sunčana i Lunine muke,
K tomu položaj zvijezda i prirodu svjetlosti zlatne
Italija Uzeh duž Lacija slavit Kaménama lacijskim nekoć,
Parnaska po običáju božanstva pjesnika starih
Űraniju¹ i Feba u svojim molitvam' zazvah. 5
- Engleska* Otle se potom dovezav do Temzina grada golèma,
Prvi put svoje pjesme objavih znakovljem mjednim
Tiskane te se odvažih priopćit ih cijelomu svijetu
- Londonsko
kraljevsko
društvo* Učenom s učenim ih predsjedateljem uputih
Skupu koj' već me svima počastio službama te se 10
Spremo po svojoj me volji pribrojiti članòvima svojim.
- Francuska* Sad pak kad su na jezik koj' kraljuje pucima svima,
Veliki kralju Francuza,² na tvoj već prevedene, sjaju
Punije te se pokazat u novom raduju ruhu;
Tebi se utječu samo i tvoju privolu mole. 15
Zaista s pravom, kad već med Francuzima živeći ì sām
- Luj XV.* Zovem se sada Francuzom, dobrotom Luja, tvog djeda,
Pribrojen velikom puku i zá te, najveći kralju,
Živim posvetiv se tebi, pod tolikim sretan vladarom.
- Luj XVI.* Ti mi dobrostivo sredstva za život podaruješ – dare 20
Godišnje. Daješ mi zvanje po kojem mornarica tvoja
Mene uza se veže, i tako s dvostrukim pravom
Traži da budem ti vjeran, mornarica koja već drži
Visoku vlast na moru, a dužnosnik³ uman, pronicljiv
Zdušno obavlja poso i pazi na naredbe tvoje. 25
Ì sām se snebiva otac u morskim valima Neptun,
Zborovi s njim Nereída i Nerej pod morem se krijuć
Koliko golemih lađa po moru francuskih plovi
I gromovite kugle izbacuje: čijelo nebo

Igne novo coelum et repetita tonitrua reddit. 30
 Ipsi etiam nimbi tua jura sequuntur⁴ et hostem
 Dispergit late navesque per aequora versat
 Ventorum furor ac scopulis allidit acutis.
 Qua sese Arctoas⁵ America extendit ad oras,
 In bellum pulchra pro libertate ruebant 35
 Oppressi nuper populi; tu in vota vocatus
 Accurris; jussa immenso volat aequore classis
 Foeta armis et foeta viris; Philadelphia gaudet
 Libera; praecipiti turmae fugere volatu
 Hostiles; liber jam Delavarius amnis 40
 Panditur atque suos dominam deducit ad urbem
 Imperiique novi surgit tutissima moles.
 Nec vero ingentes populos tua provida tantum
 Cura fovet: tenues non dedignaris arenas.
 Arcta quidem Adriaco mea littore patria tellus,⁶ 45
 Ast opibus pollens et nobilitate vetusta,
 Acribus ingeniis et libertate perenni
 Tollitur ac vasto exercet commercia ponto.
 Ad te confugimus: facili nos excipis ore
 Cumque adeo exiguis tantus nova foedera jungis, 50
 Foedera, quae tibi me magis usque addicere pergunt.
 Non tamen haec veterum mea te monumenta laborum
 Sola petunt ornata novo nunc denique cultu.
 Sunt alia atque alia⁷ aut longos vulgata per annos,
 Jam tua, namque tuis jam Gallica reddita terris 55
 Sive recens enata, tuis et debita jussis,
 Quae peperit nuper geminati cura laboris
 Excitusque novis stimulis novus extudit ardor.
 Haud etenim deses cesso noctesque diesque
 Traduco indulgens operi meditorque levemque 60
 Per calamum memori trado servanda papyro.
 Quid namque officiat? Duris⁸ procul intonat armis
 Horrisonus Mavors; spumanti sanguine fervent
 Et maria et campi disruptaque tela volutant
 Et fractis galeas cristis rescissaque membra 65
 Infecti sanie fluvii atque incendia late

Sijeva od začudna ognja, a gromovi sveudilj tutnje. 30
Zakone slušaju tvoje i oblaci⁴: vjetrovi bijesni
Neprijatelja širom raspršuju, lađe po moru
Njegove prevrću te ih o oštre razbijaju hridi.

Amerika S koje se strane, međutim, Amerika pruža u kraje
Arktičke,⁵ ondje u rat za slobodu srljahu lijepu 35
Nedavno tlačeni puci. A ti im zazvan i žuđen
Trčiš u pomoć. I hiti na zapovijed beskrajnim morem
Brodovlje oružja puno i ljudi. I slobodna kliče
Sad Philadelphia. Čete u bezglavu bježahu trku
Dušmanske. Slobodna već se delàvarska otvara rijeka 40
Širom i građane svoje do glavnoga sprovodi grada;
Zdanje se novoga carstva u punoj sigurnosti diže.

Tvoja pronicljiva briga, međutim, ne pomaže samo
Velikim narodima: ti sitan ne prezireš pijesak.

Dubrovnik Moja je očinska zemlja⁶ na jadranskom žalu, doduše, 45
Tijesna, al sredstvima moćna i starim dići se plemstvom,
Prodornim umovima, odiskona trajnom slobodom
I trgovinom se po moru bavi golèmu.
Tebi se utječemo, a ti nas dobrostivo primaš.
S tako malima nove, ti veliki, saveze sklapaš, 50
Saveze s kojih sam stalno sve više privržen tebi.

Boškovićev rad Ali te ne mole samo ti moji radovi stari
u Francuskoj Koje je napokon sada ukrasila odjeća nova.
Ì drugih, ì drugih⁷ ima – pred mnogo ih ljeta objavih,
Tvojih već, jer su već tvojim, ko francuska, zemljama dana, 55
Ili su nastala skoro ko dug naređenjima tvojim
Što mi ih nedavno skrb za dvostruki rodila poso.
Nov ih iskovo žar koj' novi potaknuše badlji.
Dokono naime ne sjedim, ne dangubim. Noći i dane
Provodim predan radu i razmišljam; laganim perom 60
Predajem svoje misli na čuvanje brižnu papiru.
Što bi me moglo ometat? Daleko oružjem krutim⁸
Tutnji užasni Mars. Od krvi koja se pjeni
Ključaju mora i polja, a rijeke bojene krvlju
Slomljena valjaju koplja i kacige skrhanih krijesta, 65
Udove rastrgane, dok gusti požari širom

Densa furunt vacuasque evertunt civibus urbes;
 Velivolae pereunt moles, perfossa ruentem
 Excipiunt latera Oceanum fundoque sub imo
 Et nautae et frustra fortes turmaeque ducesque 70
 Volvuntur vitamque alto sub gurgite ponunt
 Infleti et monstris miseri dant praeda marinis.
 Nos placida fruimur regali in sede quiete
 Tranquillaequae tuis gaudent in finibus urbes.
 Haec tua vis animi, tua fortis ad arma juvenus 75
 Consiliisque acer⁹, rerum cui tradita cura,
 Quae reliquas spectant aulas, quique adstat ad aures
 Jam senior¹⁰, Lodovice, tuas ducitque volentem
 Atque novi tecum regni moderatur habenas
 Expertus longum quique¹¹ auri pondera solers 80
 Eruit illaesis populis nervosque potentes
 Suggestit arcendi belli pacisque fovendae.
 Haec reliqui praestant lectissima turma ministri.
 Ergo insto assiduis tranquilla per otia curis.
 Nec vero tantus cedit labor irritus: alto 85
 Aequore, quae longum jactata furentibus Austris
 Objectam attigerit puppis male conscia sedem,
 Promptius inveniet, quibus incita adhaeserit oris,
 Poscere quos deceat ventos, quo vertere proram,
 Spero equidem, nec vana fides, mea scripta docebunt.¹² 90
 Sunt brevibus nunc clausa tubis¹³, quae vitra remotas
 Adducunt oculis oras et sidera coeli,
 Illa quidem melius quam quae longissima quondam
 Machina vix tellure super molimine multo
 Haud poterat tumidas tractari onerosa per undas. 95
 Immoror his, quae cura tuis mihi maxima cessit
 Imperiis: varias doceo deprehendere vires
 Vitrorum et formas tornandis lentibus aptas
 Per numeros simul arte nova tenuique labore.
 Fas erit¹⁴ hostiles procul his dignoscere classes 100
 Et malo et puppim fluitantia signa per altam.
 Fas erit his servare polum fulgentiaque astra,
 Securas ducunt quae vasta per aequora puppes.

	Bijesno plamte i prazne, bez građana, gradove ruše. Teške jedrenjače tonu, Ocean kroz bokove lađa Nadire probušene, i dolje se na dnu duboko Valjaju i mornari, i vode, i junačke čete	70
<i>mir u Francuskoj</i>	Mi pak spokojno, mirno u kraljevskom živimo sijelu, A u međama tvojim vesele se gradovi mirni.	
	Snaga tvog duha to jamči i tvoja na oružju hrabra Mladež, i savjetnik umni ⁹ kom dan je zadatak da motri Poslove dvorova inih, i onaj što stoji do tvojih Uši, već stariji, ¹⁰ Luju, i tebe bez prisile vodi I zbog duga iskustva koj' s tobom uzdama ravna Kraljevstva novog, i onaj ¹¹ što silno iznalazi zlato	75 80
	Vješto, ne šteteć puku i podmeće mišice snažne Koje će spriječiti rat, a pogodovati miru. Jamče i ostali to pomoćnici, probrano mnoštvo.	
	Stoga u mirno vrijeme u stalnu ustrajem radu. Neće pak toliki trud bit zaludan: brod što su dugo Bacala bijesna juga po debelom moru, a slabo Obalu pred sobom znaše na koju je prispio, sada Lakše će znati na koje sved tjeran pristade žale, Koje će vjetrove tražit i kamo okrenuti pramac – Nadam se, ne varam se, to moji će spisi pokazat. ¹²	85 90
<i>dalekozor</i>	Stakla postoje sad što u kratke zaprta cijevi ¹³ Primiču očima kraje dalèke i nebeske zvijezde, I to bolje no ona veđma dugačka sprava Kojom se nekoć jedva uz velik napor na zemlji Služiti moglo, al ne zbog težine po nemirnu moru.	95
	Ustrajno bavim se tim što mi skrb naredila tvoja Najveća, učeći druge raznovrsnu jakost stakala Otkrit i oblike zgodne iznaći za izradu leća Brojevima, a novim umijećem uz neznatan napor. Moć će se ¹⁴ tad izdaleka raspoznati dušmanske lađe I lepršavi stijezi na jarbolu, visokoj krmi. Moć će se njima nebo i blistave motriti zvijezde Koje sigurno vode po golemoj pùčini lađe.	100

Addo etiam¹⁵ Uraniae certas cultoribus artes,
 Arma nova ac veterum vitia errorumque pericla 105
 Et quo quemque modo noscant fugiantque, recludo.
 Astrorum evolvo motus¹⁶ quasque ethere in alto
 Obtineant sedes, quam se sublimia tollant.
 Illa mihi¹⁷ longos olim servata per annos,
 Dum vixit viresque dabat florentior aetas, 110
 Nunc etiam quandoque trahunt noctemque per altam
 Educunt coguntque polo vigilare sereno.
 Tempus erat, medio cum Gallia tota Decembri
 Urgebat votis superos, tua regia conjux
 Spem regni longum optatam et te denique dignam 115
 Ut prolem partu felici effunderet atque
 Luderet augusta ridens delphinus in aula.
 Ipse polum et sparsas scrutabar in aethere flammis,
 Cum subito nova lux oculis sese obtulit atque
 Involvit totum radiis fulgentibus axem. 120
 Memnoniis sidus Jovis exurgebat ab undis.
 Inde jubar: deflexi oculos et lumina vidi
 Haud ignota mihi. Tenuis volat ecce per auras
 Astriferis invecta rotis curruque micanti
 Diva meum Uranie numen, quam pronus adoro 125
 Sacra tubo, vitrea peragens et lente sacerdos,
 Stat coram et dictis me sic affatur amicis:
 "Mente tenes, ut me coelo demisit ab alto
 In terras olim Phoebus tibi dona ferentem
 Divinae tubulum formae, quo celsa videres 130
 Tecta Jovis rutilamque aulam sanctumque deorum
 Concilium, rerum quo grandia pondera librat
 Juppiter, immensum imperio qui temperat orbem
 Quidque animo sedeat, quid poscant fata, recludit.
 Nunc etiam aetherei summo de vertice Olympi 135
 Huc nuper delapsus adest superumque catervae
 Accurrunt, quotquot positos super ardua vasti
 Astra colunt coeli tractus sedesque beatas.
 Inde globo insuetum jubar emicat: hie modo divos
 Alloquitur cupidos secretaque jura revelat.¹⁸ 140

	Dajem još ¹⁵ Ūranijinim poštovateljima točnost, Nove sprave, na mane ukazujem starih, na rizik	105
	Pogrešaka te kako prepoznat i izbjeći koju. Izlažem kretanje zvijezda ¹⁶ i koja u eteru višnjem Zvijezde zauzimlju mjesta i kako se dižu visoko.	
	One ¹⁷ što sam ih nekoć kroz duga promatrao ljeta, Dok sam u naponu snage i dobi cvjetnijoj bio,	110
	Ū sad me privlače kadšto i vuku u dubokoj noći Ūz kućē te me sile za vedra neba da bdijem.	
<i>kraljičin</i>	Bijaše vrijeme kad cijela sred prosinca Francuska bješe	
<i>porod</i>	Źarko molila višnje da kraljevska supruga tvoja Dugo željenu nadu i potomka dostojna tebe	115
	Kraljevstvu najzad donese u porodu sretnu pa da se Prijestolonasljednik smije i igra u velebnom dvoru.	
<i>zvijezde</i>	Nebo promatrah ja i u eteru rasute ognje, Kadno mi nova svjetlost pred očima nenadno sinu Cio nebeski svod obavivši zrakama sjajnim.	120
	Jupitrova se zvijezda iz memnonskih dizaše vala. Otle ta svjetlost pa oči okrenuh i ugledah svjetlo Koje mi neznano nije. I, evo, kroz tanani uzduh Leti, a sjajna je kola i zvjezdani voze kotači,	
<i>Uranija</i>	Božica Ūranija, božanstvo moje, kom nice	125
	Klanjam se prinoseć žrtve ko svećenik cijevlju i lećom Staklenom. Prēdā me stade i ljubazno prozbori meni: “Sjećaš se kako je mene sa visokog spustio neba Nekoć na zemlju Feb kad tebi darove nosih –	130
	Cijev božanske ljepote da njome promatraš visok Jupitrov dom, i rujnu dvoranu, i skupštinu svetu Božju, u kojoj krupna odvaguje Jupiter djela, Koji neizmjeran svijet gospodstvom uređuje svojim, Što mu je, kaže, na duši i što već traži sudbina. Ū sad se s najvišeg vrha na eterskom Olimpu amo	135
	Nedavno spustio on i mnoštvo se višnjih bogóva Sleglo koliko ih god nad visokim zvijezdama one Nastava prostore neba golēma i blažena sijela. Stoga iz kugle svjetlost neòbična bliješti, jer on sad Govori bozima željnim i tajna im otkriva prava: ¹⁸	140

“Felici partu sobolem, quod Gallia poscit,
Effundet regina brevi, sed regia proles
Non patris, augustae veniet genitricis imago,
Quae Venerem forma vincat cultuque Minervam.”

Cum primum Austriaca cum virgine jungere regem 145

Francigenum statuit divum pater atque hominum rex,

Cura fuit prolis seriemque parare nepotum

Instituit, quae digna atavis matricum patrique

Par foret inque omnes famam producere annos.

Mille igitur Nymphas agiles geniosque volucres 150

Advocat et, quae sit menti sententia, pandit:

“Ite, ait, astriferosque orbis percurrite, flammas,

Pectora queis agitanda olim, queis fervida mentes

Vis acuat, robur membris accedat et ori

Gratia, seligite et cura miscete sagaci!” 155

Tum loca certa docet, magnis quae regibus apta,

Quae blandi exhibeant aptissima germina sexus.

Incubere omnes operi. Sed plura requirit

Cura prior, minus est operosa secunda: potentis

Namque aviae egregias laudes ex parte reposit, 160

Non omnes, ventura prior sub luminis auras

Regalis soboles. Non illi gratia blando

Ore sedet tantum, Venerem qua vincit et artes

Non tantum placidae colit officiosa Minervae;

Finibus imperitat vastis, bella, horrida bella 165

Sustinet, ingentes informat legibus urbes.

Regali haec itidem cinget diademate frontem

Regina augustos olim sortita hymeneos,

Non tamen ipsa graves regni ut moderetur habenas.

At gnatus vastas longe lateque per oras 170

Quot populos reget imperio, quae bella parabit

Assimilis patri¹⁹, non is protendere fines

Ut velit immensos vana ambitione tumescens;

Finibus hostiles sed ut arceat usque catervas

Tuteturque suos. Quos tanta exempla requirunt 175

Aetherios ignes, quae magnae robora mentis

Virtutesque animi! Nulli vigilantia major

Obtigit et recti cura atque amor insitus aequi.
 Nonne vides²⁰, solium postquam conscendit avitum,
 Quam placida intentus populos ditone gubernat! 180
 Ut pollent opibus cives! Industrius ardor
 Fervescit magis atque magis; versantur aratro
 Indociles nuper campi; vindemia turget
 Collibus excultis; crescit numerosa juvenus
 Praesidiis vitae crescentibus; aedibus urbes 185
 Laxantur magis usque novis duraeque Minervae
 Exercet plebs ima artes, florentibus addit
 Se studiis populi pars cultior; omnia fervent
 Saeclaque decurrunt felicibus aurea Gallis.
 Fas fuit ergo operi tanto dare longius aevum. 190
 Cura expleta prior citius jamque imminet hora
 Felicis partus. Frustra²¹ Libitina nigramtem
 Extendit furiosa manum minitata parenti:
 Juppiter audacem Stygias detrudet ad umbras.
 Concilium interea celebrat divosque coëgit 195
 Et pandit, quidnam Gallorum ardentia vota
 Distineat spondetque brevi nova munera genti
 Grandia: ridebit plaudens delphinus in aula
 Atque alii atque alii fato arridente sequentur
Et nati natorum et qui nascentur ab illis 200
 Omnia regalem extendent in saecula stirpem.
 Haec ait ac tenues se diva attollit in auras
 Me novus ardor agit felicia fata canentem
 Devotumque tibi magis usque, o maxime regum,
 Incitat atque novis spes certa impulsibus urget, 205
 Ad te confugiam et primum te in vota vocatum
 Aggrediar numenque tuum per carmina poscam.²²

	Budnost ni skrb za pravo ni prirodan žar za pravicu.	
<i>Luj XVI.</i>	Zar ti ne vidiš, ²⁰ kad se na djedovski uspeo prijestol, Kako predano on i blago upravlja pukom!	180
	Kako su građani moćni i bogati! Radinost žarka Vrije sve više i više. I plugom se prevrću polja Prije nenavikla na nj. Na humcima grožđe za berbu Obradenima bubri. A s rastom sredstava za život	
	Raste i brojna mladež. I stalno se kućama novim Gradovi šire sve više. A najniži puk se umijećem	185
<i>obrti</i>	Bavi krute Minerve, dok obrazovaniji dio Naroda sjajnijim se posvećuje poslima: vrijeme Sve i zlatna vremena Francuzima sretnima teku.	
	Dulje stog trebaše vrijeme za tolik podariti poso. Brže je ispunjen prvi zadatak, i čas već predstoji Kraljici poroda sretna. Zaludu ²¹ bijes Libitinin Crnu podiže ruku i prijeti njegovoj majci. Drznicu Jupiter će odgurnut k sjenama stiškim.	190
	Dotle održava skup u koji bogove sabra Pa im otkriva što to još odgađa francuske žarke Želje, i puku doskora obećava darove nove, Velike: kraljević će u dvoru se smijati i pljeskati Te će jedan za drugim uz osmijeh sudbine uslijedit	195
<i>Verg. En.</i>	<i>Sinovi jošte sinova i koji će roditi se od njih</i>	200
<i>3, 98</i>	Te će u vijeke vjekova protezati kraljevsku lozu. Reče, i božica se u uzduh tanani vinu. Mene pak novi žar, dok pjevam o sretnoj sudbini Vodi i odana ti sve više, o najveći kralju, Tjera, a sigurna nada uz nove pobude sili	205
	Da se utječem tebi i pristupim k tebi kog prvog Usrdno zazvah i tvoju suglasnost za pjesme da molim. ²²	